

kisa

Ισότητα, Στήριξη, Αντιρατσισμός
Equality, Support, Antiracism

Πρόγραμμα Όχι Άλλη Κακοποίηση

Νομικές δεξιότητες σε σχέση με την Κοινωνικά Αποκλεισμένη Νεολαία

και τη Νεολαία με Μεταναστευτικό υπόβαθρο στην Κύπρο:

Μια ανάλυση στη βάση του φύλου

Σύνοψη

Βασικός Στόχος της έκθεσης της Κύπρου

Η έρευνα σχετικά με τις διακρίσεις που αντιμετωπίζουν οι νεαρές μετανάστριες και γυναίκες πρόσφυγες στην Κύπρο είναι σπάνια, κυρίως επειδή η μετανάστευση λανθασμένα θεωρείται ως θέμα ουδέτερο φύλου (Τριμικλινιώτης & Δημητρίου, 2014, ΚΙΣΑ, 2009α). Καθώς οι γυναίκες αποτελούν το 57% του μεταναστευτικού πληθυσμού, η παρούσα έκθεση επικεντρώνεται στις δια-τομεακές και πολλαπλές διακρίσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες και οι γυναίκες πρόσφυγες (φύλο, εθνικότητα, νομικό καθεστώς και φυλετικό υπόβαθρο) στην Κύπρο, και πιο συγκεκριμένα βία στη βάση του φύλου (Gender-Based Violence – GBD) (ΚΙΣΑ, 2009α).

Ο στόχος αυτού του ερευνητικού έργου είναι τριπλός. Πρώτον, σε εθνικό επίπεδο, έχει ως στόχο να παρουσιάσει ένα καινοτόμο πρώτο βήμα για τη βελτίωση της αξιολόγησης και εφαρμογής κοινοτικών προγραμμάτων που υποστηρίζουν τη Δημόσια Νομική Εκπαίδευση (Public Legal Education – PLE) για την περιθωριοποιημένη νεολαία στην Κύπρο. Αρχικά, η ΚΙΣΑ διεξήγαγε συνεντεύξεις και συζητήσεις σε ομάδες εστίασης, μέσα από τις οποίες δόθηκε η ευκαιρία σε πολλές νεαρές μετανάστριες και πρόσφυγες να μετέχουν στην ετοιμασία ή να συζητήσουν τις αντιδράσεις τους σε σύντομα «πορτρέτα» που απεικονίζουν GBD σε θεσμικό, εργασιακό, εκπαιδευτικό και οικογενειακό πλαίσιο. Δεύτερον, το έργο φιλοδοξούσε στο να διασφαλίσει την ουσιαστική συμμετοχή νεαρών μεταναστών και

προσφύγων, γυναικών και ανδρών, στη διαδικασία της έρευνας, ώστε να ηγούνται του όλου εγχειρήματος. Πιο συγκεκριμένα, η ΚΙΣΑ εξασφάλισε τη συμμετοχή νεαρών μεταναστών και προσφύγων (κυρίως γυναικών) για να συνεισφέρουν είτε ως συν-ερευνητριες/ές είτε ως συμμετέχουσες/ντες. Αυτή η καθοδηγούμενη από τη νεολαία προσέγγιση στοχεύει στην προώθηση της ενδυνάμωσης των νέων από ευάλωτες κοινότητες και να τους παρέχει μια πλατφόρμα μέσω της οποίας να μπορούν να συμβάλλουν στην καταπολέμηση της GBD που αντιμετωπίζει η περιθωριοποιημένη νεολαία στην Κύπρο. Πιο συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα θα χρησιμοποιηθούν για το σχεδιασμό υλικού για εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων με στόχο την αύξηση της νομικής παιδείας των νέων μεταναστριών/στών και προσφύγων ευάλωτων στη βία με βάση το φύλο. Τρίτον, το έργο αυτό αναπτύχθηκε σύμφωνα με το Πρόγραμμα Δράση και Erasmus+, το οποίο ευελπιστεί να συμβάλει προς την κατεύθυνση της Στρατηγικής *Ευρώπη 2020* και της Στρατηγικής *Νεολαία* της ΕΕ. Συγκεκριμένα, η Στρατηγική *Ευρώπη 2020* έχει ως παράλληλο στόχο «να επιτύχει υψηλά επίπεδα απασχόλησης, παραγωγικότητας και κοινωνικής συνοχής ... [καθώς και] συγκεκριμένες δράσεις σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο που να στηρίζουν τη στρατηγική» (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2016). Έτσι, στο πλαίσιο των στόχων του προγράμματος Erasmus, η ΚΙΣΑ

συμμετέχει στο παρόν έργο σε συνεργασία με την Anziani e Non Solo (Ιταλία), το Ρουμανικό Σύλλογο Αποφοίτων ΗΠΑ (Ρουμανία) και το Stowarzyszenie Interwencji Prawnej (Πολωνία), υπό την ηγεσία του Διεθνούς Ινστιτούτου IARS (Ηνωμένο Βασίλειο).

Τέλος, ο συνεταιρισμός αυτός συνεργάζεται σε μια προσπάθεια να γεφυρωθεί, τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο, το «χάσμα που εντοπίζεται στον τομέα της κατάρτισης, της εκπαίδευσης και της νεολαίας ... μέσα από την ελεύθερη διάδοση ενός προγράμματος καθοδηγούμενο από νέες και νέους για τους παρόχους υπηρεσιών και τη νεολαία με στόχο την αύξηση των νομικών γνώσεων και

Μεθοδολογία

Το μεθοδολογικό πρότυπο ήταν διττό. Πρώτο, διενεργήθηκε μια βιβλιογραφική ανασκόπηση βασικών εννοιών, όπως η δημόσια νομική εκπαίδευση και η βία στη βάση του φύλου (GBD) από μια ποικιλία πηγών, κυρίως ακαδημαϊκής έρευνας που παρέχονται από το δημόσιο τομέα, άλλες εκδόσεις, εκθέσεις και δημοσιογραφικές δημοσιεύσεις των ΜΚΟ και την ιστοσελίδα του δικτύου της δημόσιας νομικής εκπαίδευσης (PLEnet). Ερευνήθηκαν λέξεις-κλειδιά, όπως «διακρίσεις», ιδιαίτερα «θεσμικές και εργασιακές διακρίσεις» καθώς και «διακρίσεις στην οικογένεια και την εκπαίδευση». Η ερευνητική μέθοδος της υπό την καθοδήγηση των νέων έρευνας επικεντρώθηκε κυρίως στο κυπριακό πλαίσιο αλλά και στην GBD στο

δεξιότητων τους» (Όχι Άλλη Κακοποίηση, 2016). Τα αποτελέσματα της έρευνας θα χρησιμοποιηθούν επίσης κατά την κατάρτιση των εγχειριδίων κατάρτισης και των μαθημάτων που πρέπει να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν από τους εταίρους του έργου σε μεταγενέστερο στάδιο.

πλαίσιο της ΕΕ. Η έρευνα πεδίου που ακολούθησε ήταν μια μικτού σχεδιασμού μέθοδος. Οι αναζητήσεις στο διαδίκτυο έγιναν κυρίως στα αγγλικά, αλλά και πιο περιορισμένα στα ελληνικά.

As this project is youth-led, marginalised youth (specifically women of migrant backgrounds and refugees) were recruited.

Τα αγγλικά είναι η γλώσσα που χρησιμοποιείται πιο συχνά από όλες τις μεταναστευτικές και προσφυγικές κοινότητες στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένης της πλειονότητας των νέων ανθρώπων που εμπλέκονται στην έρευνα. Σημειώνεται επίσης ότι οι περισσότερες έρευνες, εκθέσεις και άλλα υλικά στην Κύπρο δημοσιεύονται επίσης συνήθως στην αγγλική

γλώσσα. Οι μετανάστριες/στες και οι πρόσφυγες στις περιοχές υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας συνήθως δεν μαθαίνουν ελληνικά, κυρίως ως αποτέλεσμα των περιορισμών που επιβάλλονται από τις άκαμπτες και αυστηρές πολιτικές στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου και την πολύ περιορισμένη προσέγγιση και μέτρα για την ένταξη. Αυτό αφήνει τις/τους μετανάστριες/στες και πρόσφυγες σε μια θέση όπου η μόνη διαθέσιμη γλώσσα επικοινωνίας είναι τα αγγλικά.¹ Αρχικά, πέντε συν-ερευνητές συμμετείχαν σε δύο ομάδες εστίασης στη βάση 'πορτρέτων' (vignettes) [δύο συμμετέχοντες ανά ομάδα εστίασης με επικεφαλής δύο διαμεσολαβητές-συντονιστές], και μια περιπτωσιακή μελέτη [ένας από τους συμμετέχοντες με επικεφαλής δύο διαμεσολαβητές], στις οποίες όλοι οι συν-ερευνητές συνέταξαν ένα 'πορτρέτο' για τις διακρίσεις με βάση το φύλο σε οικογενειακό, θεσμικό, εκπαιδευτικό και εργασιακό πλαίσιο. Στη συνέχεια, δέκα συμμετέχοντες πήραν μέρος στις ημιδομημένες πρόσωπο με πρόσωπο συνεντεύξεις, επτά από τους οποίους συμμετείχαν στις ομάδες εστίασης [τρεις σε μία και τέσσερις σε άλλη ομάδα εστίασης, και οι δύο ομάδες καθοδηγήθηκαν από δύο διαμεσολαβητές]. Ενόψει του ότι αυτό το έργο καθοδηγείται από νέους, εξασφαλίστηκε η

¹Εστω και αν πολλές/οί μετανάστριες/στες στην Κύπρο, ιδίως από την Ασία, την Αφρική και την Ανατολική Ευρώπη, γνωρίζουν αγγλικά, σε διάφορους βαθμούς, υπάρχουν πολλοί άλλοι, κυρίως πρόσφυγες αραβικής καταγωγής, οι οποίοι δεν έχουν καμία γνώση της γλώσσας αυτής. Αυτό τους καθιστά ακόμη πιο ευάλωτους στην κακοποίηση, την εκμετάλλευση και την καταπάτηση των ανθρωπίνων, εργασιακών και κοινωνικά τους δικαιωμάτων.

συμμετοχή περιθωριοποιημένων νέων (κυρίως γυναικών προσφύγων και μεταναστριών).

Για την ενδυνάμωση των περιθωριοποιημένων νέων, υιοθετήθηκε ένα μοντέλο Συμμετοχικής Μαθησιακής Δράσης (PLA), το οποίο παρείχε στις συμμετέχουσες/ντες μια πλατφόρμα στην οποία θα μπορούσαν να εκφράσουν τις απόψεις τους μέσα από τους ρόλους τους είτε ως συν-ερευνητές είτε ως ερωτηθέντες (Appel, Buckingham, Jodoïn, & Roth, 2012). Η επιστημολογική θέση της έρευνας πεδίου είναι ο κοινωνικός κονστρουκτιβισμός αφού η ΚΙΣΑ ενδιαφερόταν να διερευνήσει την κοινωνική δόμηση των φαινομένων της PLE για την περιθωριοποιημένη νεολαία στην Κύπρο. Πιο συγκεκριμένα, η ερμηνευτική ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων στα 'πορτρέτα' ήταν υψίστης σημασίας για δύο λόγους. Πρώτον, υπογραμμίζει την οντολογική δέσμευση της ΚΙΣΑ για την κατανόηση και, κατά συνέπεια, τη βελτίωση της περιορισμένης γνώσης της PLE των περιθωριοποιημένων νέων όσον αφορά τη GBD (Schwandt, 2000). Δεύτερον, λαμβάνοντας υπόψη την προσέγγιση της καθοδηγούμενης από νέους έρευνα, επέτρεψε την ενδυνάμωση των συμμετεχόντων με την εμπλοκή τους σε ένα περιβάλλον στο οποίο οι εμπειρίες τους από GBD και οι απόψεις τους θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού με στόχο την αύξηση των νομικών γνώσεων και δεξιοτήτων των νέων, ειδικά σε σχέση με τη GBD.

Λαμβάνοντας υπόψη τη νεαρή ηλικία των συμμετεχόντων, τα ηθικά ζητήματα πίστης/

αφοσίωσης, καλοσύνης/ευεργεσίας, αποφυγής πρόκλησης βλάβης και αυτοσεβασμού (BACP² 2010) υιοθετήθηκαν σε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας (McLeod, 2003).

Ευρήματα Ανασκόπησης Βιβλιογραφίας

Η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας επεσήμανε ότι οι νέες μετανάστριες και πρόσφυγες [ηλικίας 17-24] είναι περισσότερο ευάλωτες σε GBD λόγω διατομεακών ρατσιστικών, σεξιστικών και ηλικιακών διακρίσεων (ΚΙΣΑ, 2014b, PRIO & GAT Συμβουλευτική Ομάδα, 2012). Διευκρύνονται οι διαφορές μεταξύ «πρόσφυγα» και «μετανάστριας/στη», όπου πρόσφυγες θεωρούνται όσες/οι φεύγουν λόγω πολέμων διώξεων από τις χώρες τους και μετανάστριες/στες όσες/οι μετακινούνται για να βελτιώσουν τη ζωή τους, είτε μέσω της εκπαίδευσης, είτε μέσω ευκαιριών απασχόλησης (Edwards, 2015). Στη βιβλιογραφία ορίζεται η GBD σε θεσμικό, εργασιακό, εκπαιδευτικό και οικογενειακό πλαίσιο στην Κύπρο, καθώς και οι αρνητικές ψυχολογικές επιπτώσεις της GBD όπως εσωτερικευμένη αποδυνάμωση και απόγνωση. Εκτεταμένη επίσης αναφορά γίνεται και στην απουσία κοινοτικών σχεδίων και προγραμμάτων για PLE και ψυχολογική ευεξία. Πιο συγκεκριμένα, η PLE ορίζεται ότι «παρέχει στους ανθρώπους ευαισθητοποίηση, γνώση και κατανόηση των δικαιωμάτων και των νομικών ζητημάτων, καθώς και την αυτοπεποίθηση και τις δεξιότητες που χρειάζονται για την επίλυση

διαφορών και να αποκτήσουν πρόσβαση στη δικαιοσύνη» (Public Legal Education Taskforce, 2007, σελ. 9).

Ευρήματα έρευνας πεδίου

Τα ευρήματα της έρευνας πεδίου αντανακλούσαν την πραγματικότητα όπως επισημαίνεται στη σχετική βιβλιογραφία. Στις απαντήσεις των συμμετεχόντων στις ημι-δομημένες συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης καταδεικνύονται οι περιορισμένες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις των νέων μεταναστριών/ών και προσφύγων ως προς την PLE, ιδίως όσον αφορά τη GBD.

Πιο συγκεκριμένα, η πλειονότητα των συμμετεχόντων αναγνώρισε ότι οι πρωταγωνιστές των 'πορτρέτων' είχαν υποστεί GBD και, κατά συνέπεια, τα ανθρώπινα δικαιώματά τους είχαν παραβιαστεί. Ωστόσο, ενώ οι ερωτηθέντες αναγνώρισαν την άδικη μεταχείριση προς τους πρωταγωνιστές των 'πορτρέτων' και σε πολλές περιπτώσεις ταυτίστηκαν μαζί τους, αποκάλυψαν ότι είχαν ελάχιστη κατανόηση ως προς το τι συνιστούσαν τα νόμιμα δικαιώματά τους στην Κύπρο. Επίσης, όλοι οι συμμετέχοντες δεν γνώριζαν ως προς το ποιες υπηρεσίες είχαν στη διάθεσή τους για να ζητήσουν βοήθεια στη δεινή θέση τους ενάντια GBD. Πρόσθετα, κανένα από άτομα που συμμετείχαν δεν γνώριζε ποιες υπηρεσίες είναι διαθέσιμες για βοήθεια και στήριξη σε θέματα GBD.

² Βρετανικός Σύνδεσμος Συμβουλευτικής και Ψυχοθεραπείας

Επιπλέον, οι γλωσσικές δυσκολίες, ειδικά η παντελής έλλειψη γνώσης της ελληνικής γλώσσας και η στοιχειώδης γνώση της αγγλικής γλώσσας, τείνουν να τους αποθαρρύνουν από το να ζητήσουν βοήθεια. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η έρευνα αυτή υπογραμμίζει την πραγματικότητα για τις/ους νέες/ους μετανάστριες/στες και πρόσφυγες που διαμένουν στις περιοχές υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Αυτή η έρευνα δεν περιλαμβάνει τις εμπειρίες των μεταναστριών/στών και των προσφύγων νέων που κατοικούν στην περιοχή που δεν βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας, στην οποία η τουρκική είναι η κύρια γλώσσα. Δυστυχώς, αυτός είναι ένας περιορισμός ο οποίος επιβάλλεται από την ντε φάκτο διαίρεση της Κύπρου.

Περίληπτικά, τα κύρια ευρήματα καταδεικνύουν ότι υπάρχουν πέντε εμπόδια στη γνώση, τις δεξιότητες και τη στάση των νέων σχετικά με τη νομική παιδεία τους:

- γλωσσικά εμπόδια
- εσωτερικευμένη αποδυνάμωση
- έλλειψη εμπιστοσύνης στο σύστημα
- ελάχιστη γνώση των δικαιωμάτων τους
- ελάχιστη γνώση για το πού μπορούν να έχουν πρόσβαση στα δικαιώματά τους και πού να αποταθούν για ψυχο-κοινωνική στήριξη.

Η ενδυνάμωση που βίωσαν οι περιθωριοποιημένες/οι νέες/οι όταν μοιράστηκαν τις εμπειρίες τους σε σχέση με GBD στις συζητήσεις της ομάδας εστίασης

τονίζει τη δυνατότητα ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής όταν παρέχεται κατάρτιση σε θέματα νομικής εκπαίδευσης. Η ανάγκη για συμπερίληψη και ένταξη στην τοπική κοινωνία ήταν επίσης ένα σημαντικό θέμα συζήτησης μεταξύ των συμμετεχόντων κατά τη συζήτηση των αναγκών τους για την καταπολέμηση της GBD.

Επόμενα Βήματα και Κύριες Συστάσεις

Ένα κοινό θέμα που προέκυψε από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και την έρευνα πεδίου είναι η σημασία της εκπαίδευσης και κατάρτισης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο αναφορικά με τη νομική παιδεία για περιθωριοποιημένες/ους νέες/ους για τις διακρίσεις, ειδικά στο πλαίσιο της GBD. Πιο συγκεκριμένα, για να είναι σε θέση οι νέες/οι μετανάστριες/στες και πρόσφυγες να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματά τους, είναι απαραίτητη η διάδοση των πληροφοριών αλλά και η κατάρτιση σε δεξιότητες και στάσεις για τα νομικά τους δικαιώματα τόσο στη/ς γλώσσα/ες των χωρών υποδοχής όσο και στις γλώσσες των μεταναστευτικών και προσφυγικών κοινοτήτων (στην περίπτωση της Κύπρου, ελληνικά και τουρκικά, καθώς και στα αγγλικά, αραβικά, γαλλικά, Hindi, Farsi, Senegalese and Tagalog). Η καλλιέργεια των αξιών του αντιρατσισμού και η αποδοχή της πολιτιστικής, θρησκευτικής και εθνοτικής διαφορετικότητας συνιστάται επίσης ως ένα εργαλείο στα εκπαιδευτικά πλαίσια που θα προωθήσει τον εκσυγχρονισμό και την πολυπολιτισμικότητα στις επόμενες γενιές. Συνιστάται επίσης και η παροχή

αυτών των εργαλείων στα άτομα που εργάζονται με τις/ους μετανάστριες/στες και πρόσφυγες, στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα (π.χ. Τμήμα Μετανάστευσης, Υπηρεσία Ασύλου, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Αστυνομία, ΜΚΟ), σχετικά με τις κατάλληλες πολιτιστικές και κοινωνικές ευαισθησίες που απαιτούνται κατά την εργασία με αυτή την ευάλωτη ομάδα του πληθυσμού (ΚΙΣΑ, 2009b). Δεδομένου ότι το μεγαλύτερο μέρος των παραβιάσεων των δικαιωμάτων των μεταναστριών/στών και προσφύγων, οι θεσμικές διακρίσεις εις βάρος τους, ο αποκλεισμός και η περιθωριοποίησή τους, έχουν ως αφετηρία και είναι ενσωματωμένα στο μοντέλο μετανάστευσης, τις πολιτικές, δομές και διοικητικές πρακτικές που ισχύουν στην Κύπρο, η δραστική αναθεώρησή τους είναι κρίσιμης σημασίας (Γρηγορίου, 2008).

Προτείνεται επίσης όπως στο μέλλον γίνουν και άλλες έρευνες που, αφού αναλύσουν τις αντιδράσεις των εμπλεκόμενων φορέων στα τέσσερα 'πορτρέτα' που αναπτύχθηκαν από νέες/ους μετανάστριες/στες και πρόσφυγες, να παράσχουν μια πιο σε βάθος

κατανόηση της GBD σε επαγγελματίες που ασχολούνται με περιθωριοποιημένες/ους νέες/ους. Τέλος, συστήνεται η παροχή δωρεάν μέσω του διαδικτύου και πρόσωπο με πρόσωπο εκπαίδευσης σε PLE καθώς και η οργάνωση σεμιναρίων με εταίρους σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση για την ανταλλαγή ορθών πρακτικών για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την αποδυνάμωση της νεολαίας με μειονοτικό υπόβαθρο σε επίπεδο ΕΕ. Αυτή η εκπαίδευση έχει ως στόχο να εναρμονιστεί με τις διαθέσιμες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας καθώς και να θεσπίσει τις μειονοτικές εθνοτικές νεολαίες με στενότερους δεσμούς με την επιχειρηματική κοινότητα και την τοπική κοινωνία. Συνοπτικά, τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης που θα σχεδιαστούν με βάση τα πορίσματα της έκθεσης αυτής, καθώς και των άλλων εθνικών εκθέσεων των λοιπών εταίρων του έργου, σκοπούν στην προώθηση μιας θεσμικής και πολιτιστικής αλλαγής τόσο σε επίπεδο ΕΕ όσο και σε εθνικό επίπεδο σε σχέση με τη βελτίωση των ευκαιριών που παρέχονται στις/ους περιθωριοποιημένες/ους νέες/ους.

References

- Appel, K., Buckingham, E., Jodoin, K., & Roth, D. (2012). Participatory Learning and Action Toolkit: For Application in BSR's Global Programs. Retrieved from <http://herproject.org/downloads/curriculum-resources/herproject-pla-toolkit.pdf>
- Γρηγορίου, Ζ. (2008, Μάρτιος 16). Φύλο και Εργασιακή Τρωτότητα Ξένων Εργατριών. *Πολίτης της Κυριακής*, ρ. 37.
- ΚΙΣΑ. (2009a). *The Position of Migrant Women in Cyprus*. Nicosia: ΚΙΣΑ.
- ΚΙΣΑ. (2009b). *Racism and Discrimination in Cyprus. ENAR Shadow Report, 1-56*.
- ΚΙΣΑ. (2013). *International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination*. Nicosia:
- ΚΙΣΑ & Cyprus Stop Trafficking. (2013b). *Universal Periodic Review of the Human Rights Council*. Nicosia.
- ΚΙΣΑ. (2014b, January 31). The Asylum Service is Stigmatising Refugees, Through Unacceptable Xenophobic and Racist Rhetoric. Nicosia, Cyprus. Retrieved from <http://kisa.org.cy/the-asylum-service-is-stigmatizing-refugees-through-unacceptable-xenophobic-and-racist-rhetoric/>.
- McLeod, J. (2003). *Doing Counselling Research* (2nd. ed.). London: SAGE Publications.
- PRIO, & GAT Advisory Team. (2012). *Η Ειρήνη των Γυναικών στην Κύπρο*. Oslo: Peace Research Institute.
- IARS. (2009). *Measuring Young People's Legal Capability*. London: Independent Academic Research Studies.
- Public Legal Education Taskforce. (2007). *Developing Capable Citizens: The Role of Public Legal Education*. Public Legal Education Taskforce.
- Schwandt, T. A. (2000). Three Epistemological Stances for Qualitative Inquiry: Interpretivism, Hermeneutics and Social Constructionism. In T. A. Schwandt, *Handbook of Qualitative Research* (pp. 189-213). Thousand Oaks: SAGE Publications.